

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378. 937

О. Є. Антонова,

доктор педагогічних наук, доцент

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

У статті висвітлено історичний шлях становлення кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка від моменту її створення до 2009 року. Автором простежується динаміка зростання наукового потенціалу кафедри, аналізуються сучасні досягнення, прогноуються подальші напрями наукової та педагогічної діяльності її колективу.

Історія становлення кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка тісно пов'язана із історією всього навчального закладу. Її було створено у 1929 році на базі циклової комісії соціально-економічних дисциплін. Метою цієї статті є спроба відновити історичний шлях становлення та розвитку кафедри педагогіки ДЖУ, проаналізувати здобутки її колективу, визначити перспективи подальшого поступу.

З 1944 року вона називалась кафедрою педагогіки і психології, а з 1983 року – педагогіки. Її засновником і першим завідувачем був І. І. Афанасьєв, викладач педагогіки та відповідальний працівник губнаросвіти [1: 17]. Він з повним правом може називатися ветераном нашого університету, оскільки розпочав свою педагогічну діяльність ще у важкі роки громадянської війни і брав активну участь у громадсько-політичному житті Житомирського педінституту до 1954 року. Саме він з 1928 року обіймав посаду першого декана молодшого факультету інституту, який готував учителів початкової школи (створено на базі Житомирського педагогічного технікуму) [1: 34], а в 1929-1230 н.р. одним із перших його було переведено на посаду професора, як одного із найдосвідченіших викладачів і науковців [1: 42].

До II світової війни кафедра проводила значну роботу щодо ліквідації неписьменності серед населення, зокрема організувала шефство над 130-м Богунським і 131-м Таращанським полками, якими у 20-х роках командували герої громадянської війни Іван Дубовий та Ілля Гаркавий. Викладачі виступали з лекціями, студенти допомагали командуванню ліквідувати неписьменність серед червоноармійців. Доброю традицією стало спільне проведення першотравневих свят в інституті або безпосередньо у військових частинах. У свою чергу командування полків і червоноармійці допомагали інституту в роботі фізкультурних гуртків, керували військовою підготовкою, студенти проходили табірні збори і стажування в Богунському і Таращанському полках [1: 37].

У другій половині 30-х років і в передвоєнні роки майже весь адміністративно-викладацький колектив інституту складався з молоді, здебільшого із випускників. Так на кафедрі педагогіки почали працювати випускники нашого інституту Н. І. Михайлова, Є. А. Соколовський, О. О. Масіч та інші, які значно активізували навчальну та наукову роботу. Про це яскраво свідчать матеріали звітної наукової конференції 1940 року, де схвальну оцінку одержала доповідь Н. І. Михайлової "Індивідуальний підхід у вихованні свідомої дисципліни" [1: 58]. Очоловав кафедру педагогіки у ці роки професор С. М. Смолінський, якого наприкінці 30-х років після звільнення Західної України від панської Польщі було відкомандировано на посаду завідуючого кафедрою Львівського педінституту. У повоєнний час професор С. М. Смолінський працював ректором цього навчального закладу. Кафедру ж педагогіки Житомирського педінституту в останні передвоєнні роки очолював О. О. Масіч [1: 57].

У період Великої Вітчизняної війни (1941 – 1945 рр.) багато викладачів кафедри педагогіки змінили студентські аудиторії на армійські роти й батальйони. Так, лаборант кафедри педагогіки С. Л. Близнюк з 1941 по 1947 рік служив у лавах Радянської армії. Брав участь у боях на Південно-Західному Донському, Центральному, I та II Білоруських фронтах. Звільняв від фашистських загарбників Білорусію, Польщу, Німеччину. Був сім разів поранений і двічі контужений; нагороджений за участь у боях орденами Бойового Червоного Прапора, Вітчизняної війни. Славний бойовий шлях від Сталінграда до Берліна пройшов й інший викладач кафедри педагогіки – І. Т. Ярош.

Новий, перший після звільнення від окупантів, навчальний рік інститут розпочав у складі 9 кафедр, які об'єднували 31 викладача, багато з яких повернулися до рідного навчального закладу з

фронтових частин, партизанських загонів, з евакуації. Серед них була і Н. І. Михайлова, яка у 1947 році очолила кафедру педагогіки [1: 77].

Як і в попередні роки, кафедра педагогіки залишалася центром фахового гартування майбутніх педагогів. 50-60-ті роки знаменувалися посиленням ролі кафедри педагогіки у діяльності Житомирського педагогічного інституту, яка озброювала студентство теорією і навичками педагогічної майстерності, прищеплювала любов до обраної професії, узагальнювала багатий досвід майстрів педагогічної справи. У цей період понад 15 років кафедру очолював кандидат педагогічних наук доцент Сергій Лукич Близнюк (1918 – 1984).

Колектив кафедри, очолюваної С. Л. Близнюком, складався з фахівців, які мали багаторічний досвід роботи в школі і вищих навчальних закладах – кандидати педагогічних наук, доценти Н. І. Михайлова, В. Х. Харкевич, А. В. Іванченко, старші викладачі К. І. Шендер, І. Т. Ярош, В. І. Зарудяна. Кафедра залучала до читання окремих тем курсу досвідчених педагогів, майстрів шкільної справи, підтримувала тісні зв'язки з школами області, була пристрасним пропагандистом педагогічної справи. Багато сил докладали викладачі проведенню педагогічної практики в школах, піонерських таборах тощо. Почастішали виїзні засідання кафедри у школах області, які стали системою.

Одночасно кафедрою здійснювалася і досить значна наукова робота. Так, низку публікацій С. Л. Близнюка, Н. І. Михайлової, К. І. Шендер, В. Х. Харкевича було надруковано в союзних та республіканських виданнях [1: 107]. На початку 70-тих років кафедру зміцнено працівниками з науковими ступенями і вченими званнями. Так, викладацький склад поповнили доценти Л. І. Кобзар, В. Л. Сенчило, в.о. доцента – П. А. Ярмоленко. Завідувачем кафедри обрано доцента Івана Федоровича Роздобудька (1923 – 1993).

Початок 70-тих років в історії кафедри педагогіки позначився як період великої і копіткої роботи щодо ґрунтовної підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, значне місце в якій посідало питання зв'язку зі школами і органами народної освіти. У практиці ці контакти набули різноманітних форм: поглиблена підготовка вчителів на місячних курсах при інституті; виїзди кафедри в школи для спільних засідань з педагогічними радами шкіл і предметних комісій; виступи, доповіді, лекції, наукові повідомлення викладачів на постійно діючих семінарах учителів, класних керівників, директорів, завучів та організаторів виховної роботи шкіл; залучення вчителів до розробки науково-методичної тематики кафедри; до участі в науково-практичних конференціях викладачів; вивчення, узагальнення і популяризація передового досвіду вчителів; постійно діючий університет педагогічних знань та інші [1: 139].

У 1971 році колектив кафедри педагогіки і психології поповнився викладачами Бердичівського учительського інституту, який у зв'язку із реорганізацією було переведено до Житомира.

Упродовж 70-тих років викладачі кафедри педагогіки спрямовували свою науково-дослідну роботу на розв'язування актуальних проблем навчального і виховного процесу в школі і ВНЗ, досліджували питання удосконалення навчального процесу школи, активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках праці, зв'язку навчання з вихованням, патріотичного виховання учнівської молоді, психологічних основ її навчання, науково-атеїстичного виховання, впливу соціального середовища на формування особистості школяра, формування моральних ідеалів учнів. З цих напрямів викладачі кафедри опублікували 72 роботи загальним обсягом 66 друкованих аркушів. Серед них методичний посібник для вчителів доцента І. Ф. Роздобудька "Використання кіно на уроках праці", методичний посібник для студентів-заочників доцента П. С. Горностаєва "Методичні вказівки до вивчення курсу загальної психології студентами заочної форми навчання", а також монографії доцента А. В. Іванченка "Методика науково-атеїстичного виховання в школі", "Науково-атеїстичне виховання учнів у навчально-виховній роботі профтехучилища" та посібник для школи "Значення атеїстичної роботи в комуністичному вихованні" [1: 143, 175].

У 1978 році викладачі кафедри взяли участь разом із обласним відділом народної освіти та інститутом удосконалення кваліфікації вчителів у підготовці і проведенні науково-практичної конференції на тему "Шляхи вдосконалення навчально-виховного процесу в школі і підвищення якості знань учнів". На ній з доповідями виступили 20 викладачів інституту і 49 вчителів області.

У жовтні того ж року на базі кафедри педагогіки було проведено республіканську нараду-семинар завідуючих кафедрами педагогіки і психології педінститутів України з питань поліпшення психолого-педагогічної підготовки студентів. З доповідями виступили 8 докторів наук. Учасниками наради на результатами обговорення були розроблені і прийняті відповідні рекомендації [1: 179].

У період 1975 – 1983 рр. кафедрою педагогіки і психології завідував Кобзар Леонід Іванович. Своїми успіхами в науці йому завдячують чимало знаних і молодих учених. За спогадами колег Леонід Іванович був гарним організатором, керівником, який багато часу і життя приділяв молодим викладачам. Саме тоді після закінчення навчання в аспірантурі в колектив кафедри влилася ціла плеяда молодих викладачів. Серед них В. Чемоданов, В. С. Литньов, М. М. Заброцький та багато

інших. Леонід Іванович всю молодь взяв під свою опіку і вчив працювати, починаючи від того, як готуватися до занять із студентам і закінчуючи проведенням організаційної роботи на кафедрі [3: 19].

Період 1980-1989 рр. невід'ємно пов'язаний з роботою на кафедрі педагогіки Михайла Михайловича Заброцького, який сьогодні очолює кафедру психології Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. У 1980 році, закінчивши аспірантуру в Науково-дослідному інституті педагогіки за направленням Міністерства освіти на запрошення ректора, Горностає Петра Сидоровича, приїхав працювати на кафедру, на той час, педагогіки і психології у Житомирському педагогічному інституті. Спочатку працював асистентом, потім – старшим викладачем. А пізніше, у 1983 р., коли кафедра була розділена на кафедру педагогіки і кафедру психології, – був призначений завідувачем кафедри педагогіки. Таким чином, був першим завідувачем кафедри педагогіки у чистому вигляді.

Під керівництвом М. М. Заброцького працівники кафедри започатковували ряд нових ідей, які пов'язані з підготовкою студентів до роботи в школі. Починали вводити нові курси: методика виховної роботи; підготовка студентів до роботи в літніх оздоровчих піонерських таборах; вводився курс педагогічної майстерності. Обґрунтовувалася нова концепція роботи кафедри, згідно якої вчителю потрібна не стільки система теоретичних знань з педагогіки, психології, філософії, а інтегрування цих знань в когнітивну основу прийняття педагогічних рішень. У кожній конкретній ситуації, в яку потрапляє вчитель у своїй роботі, він повинен побачити педагогічну задачу і знайти її педагогічне розв'язання. Методика розв'язання задачі здійснюється на основі "згущення" знань. Це відбувається не тільки шляхом повідомлення теоретичних знань, а шляхом формування навичок розв'язування педагогічної задачі.

Після вирішення задачі на інтелектуальному рівні, її потрібно втілити в практичний матеріал. А матеріал у педагогічній діяльності – це практична взаємодія, спілкування вчителя з іншими людьми. Вирішити ці проблеми не можна повністю ні в лекційних формах, ні на практичних і семінарських заняттях. Тоді колективом кафедри педагогіки були започатковані система тренінгів, розроблялися ділові ігри тощо. Тісно співпрацювали з Полтавським педагогічним інститутом, яким тоді керував Іван Андрійович Зязюн [3: 21-22].

Вперше в організації навчального процесу запроваджувалася підготовка студентів до здійснення виховної роботи в оздоровчих таборах. Тих студентів, які в подальшому мали працювати в піонерських таборах, збирали в одному з таких таборів протягом 3-5 днів. За цей період вони повинні були практично пройти все те, що пізніше мали б проводити з учнями протягом місяця. Така форма навчання давала можливість здійснювати підготовку до практичної роботи. Допомогали студентам у цьому М. В. Левківський, М. М. Заброцький, В. Є. Литньов.

У період завідування кафедрою М. М. Заброцьким активно проводилася й наукова робота, яка здійснювалась у тісному співробітництві з кафедрою психології. Як правило, розроблялася спільна тема, де кафедра психології вивчала психологічні аспекти, а кафедра педагогіки – педагогічні. Усі ці роки кафедра займалася темою педагогічної профорієнтації учнів і проблемою підготовки вчителя до виховної роботи в школі, зокрема, в сільській.

У 1988 р. вийшли методичні рекомендації щодо профорієнтації учнів на педагогічну професію, була підготовлена до друку монографія з проблем підготовки вчителя до виховної роботи в школі, започатковано низку досліджень, результати яких лягли в основу монографії "Діти-сироти на Житомирщині".

Цією діяльністю активно займався весь колектив кафедри педагогіки. На ній в цей час працювали доценти, кандидати наук С. Л. Близнюк, Б. О. Попов, І. Ф. Роздобудько – своєрідний "кістяк кафедри". Крім того, значний внесок у створення іміджу кафедри педагогіки внесли І. В. Рабчинська, З. А. Осадча, С. С. Вітвицька, О. А. Дубасенюк, М. В. Левківський, В. Є. Литньов [3: 24].

Кінець 80-х початок 90-х років ознаменувався новим молодим поповненням складу кафедри педагогіки випускниками нашого педагогічного інституту. Нова генерація наукових та педагогічних кадрів являла собою потужну хвилю нових ідей, ентузіазму, бажання зробити свій внесок у розвиток педагогічної освіти в Україні. На посади асистентів прийшли О. С. Березюк, О. В. Ілліна, О. Є. Антонова, Н. Г. Сидорчук, Н. А. Сейко, Ю. О. Костюшко, С. М. Коляденко, досвідчена вчителька В. М. Єремєєва, а також випускники Київського педагогічного інституту В. А. Ковальчук, І. І. Коновальчук [4: 73]. Значну роль у становленні молодого покоління науковців кафедри відіграла Олександра Антонівна Дубасенюк, яка протягом багатьох років (з 1988 по 2001 рр.) очолювала кафедру педагогіки, і під керівництвом якої колектив отримав новий поштовх для професійного і наукового розвитку. Олександра Антонівна розвинула унікальну здатність здійснювати керування науковим колективом, рухаючи його до спільної мети і не стримуючи, при цьому, індивідуальності особистого наукового пошуку кожного дослідника. Для переважної більшості членів кафедри їх напрямки науково-дослідної роботи конкретизувалися у теми кандидатських дисертацій, які було захищено у 90-х роках ХХ – на початку ХХІ століття.

За 13 років О. А. Дубасенюк ініціювала розробку ряду комплексних наукових тем. У 1988 – 1993 рр. колектив викладачів кафедри педагогіки працював над комплексною темою "Проблеми вдосконалення професійної умілості майбутніх учителів-вихователів" (15 викладачів), де було визначено концептуальні та методологічні засади дослідження з позиції теорії педагогічних систем; уточнено категоріальний апарат дослідження ("уміння", "педагогічні уміння", "виховні уміння", "професійна умілість" тощо). Здійснено експериментальну роботу на всіх факультетах університету шляхом запровадження експериментальної програми, виявлено особливості та динаміку формування у майбутніх учителів комплексних педагогічних умінь. Результати роботи було відображено у трьох монографіях, з них дві одноосібні і одна колективна "Формування виховних умінь майбутніх педагогів" / За ред. О. А. Дубасенюк, А. В. Іванченко. – Житомир, 1996); двох навчальних посібників, п'яти методичних рекомендацій для викладачів, педагогів та студентів; багатьох статтях.

У 1992 – 1994 рр. під керівництвом доцента О. А. Дубасенюк розроблялася державна бюджетна тема, що фінансувалася МОН України – "Технологія навчання у педагогічному вузі (побудова навчального процесу при викладанні педагогічних дисциплін)" з пріоритетного наукового напрямку: Проблеми нового змісту освіти та методики навчання і виховання. За результатами дослідження розроблена дидактична система викладання педагогічних дисциплін за технологічним підходом. Створено модель діяльності вчителя-вихователя, яка відображається в моделі підготовки майбутнього педагога. Проведено експериментальну перевірку ефективності розробленої технології навчання. Науковим колективом здійснено технологічну побудову курсу педагогіки у вигляді педагогічного практикуму, який впроваджено у навчальний процес вищих педагогічних навчальних закладів України. "Практикум з педагогіки" отримав гриф МОН України і пройшов широку апробацію у ВНЗ України, тричі перевидався, останній раз – у 2004 році. За результатами дослідження проведено міжрегіональну науково-практичну конференцію: "Соціально-педагогічні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів" (Житомир, ЖДПУ ім. І. Франка, 25-27 жовтня 1993 р.).

У 1997 – 2001 роках О. А. Дубасенюк здійснювала наукове керівництво комплексною темою "Соціально-педагогічні чинники професійного становлення вчителя". Учасниками наукового проекту видруковано 274 наукові праці, з них три монографії, навчальні посібники "Історія педагогіки" (Житомир, 1999), "Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів" у двох частинах (Житомир, 2001); дев'ять методичних рекомендацій, шість науково-методичних збірників студентських та аспірантських праць та один студентський збірник інформаційних матеріалів.

Виконавцями комплексної теми в той період захищено три кандидатські дисертації, підготовлено до захисту ще чотири. За результатами дослідження проведено дві Всеукраїнські конференції: "Актуальні проблеми соціально-педагогічної підготовки вчителя", організована спільно з Інститутом змісту й методів навчання МО України у квітні 1999 р., та "Проблеми професійної підготовки педагогічних працівників" – разом з Інститутом педагогіки і психології професійної освіти АПН України у листопаді 2000 р.

У середині 90-х років склад кафедри педагогіки поповнився викладачами кафедри педагогіки і психології початкового навчання. Своїм досвідом збагатили скарбницю педагогічних ідей Т. П. Москвіна, В. І. Кудряшова, Т. С. Гужанова, Т. О. Грищенко, В. Д. Павленко.

На сьогоднішній день на кафедрі працює 14 викладачів: професори, доктори педагогічних наук М. В. Левківський, О. А. Дубасенюк; О. Є. Антонова, професор С. С. Вітвицька, доценти О. С. Березюк, В. А. Ковальчук, Н. Г. Сидорчук, В. М. Єремєєва, В. І. Тернопільська, О. М. Борейко, в.о. доцента О. М. Власенко, старший викладач, кандидат педагогічних наук Н. М. Мирончук, асистенти В. В. Павленко, Ю. Ю. Агапов.

Викладачі кафедри активно впроваджують у педагогічний процес індивідуальні, диференційовані та групові форми навчання, проблемно-пошукові, дослідницькі методи, а також рольові ігри, тренінги. Упродовж останніх років викладачі кафедри апробують вивчення педагогічних дисциплін за модульно-рейтинговою системою. Поширені методи історичного аналізу, вивчення архівних матеріалів, педагогічного краєзнавства, експрес-контролю, мікровикладання, моделювання; тестові завдання, реферативні, курсові та дипломні роботи. Творчі результати навчально-експериментального пошуку викладачів узагальнювалися й репрезентувалися на Всеукраїнських виставках ("Освіта України – 2007", "Освіта України – 2008").

На кафедрі створено наукову школу "Центр професійної підготовки педагогічних кадрів", яку очолює доктор педагогічних наук, професор О. А. Дубасенюк, у межах якої розробляються сучасні підходи до підвищення продуктивності професійної педагогічної діяльності майбутнього вчителя. На основі розробленої концептуальної моделі професійно-педагогічної діяльності досліджуються теоретико-методологічний, історико-педагогічний, гуманістичний, особистісно-орієнтований, задачний, технологічний, структурно-функціональний та соціально-педагогічний підходи.

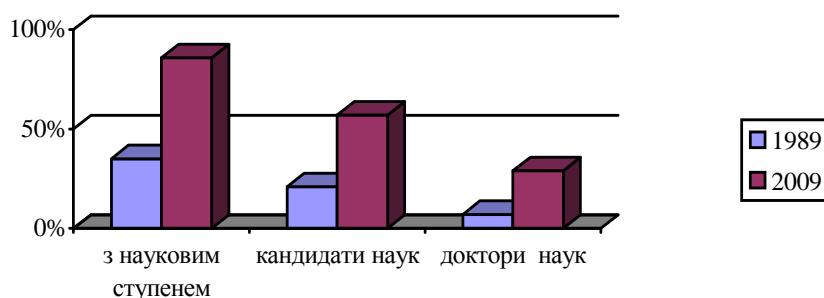

Рис. 1. Динаміка рівня фахової кваліфікації викладачів кафедри педагогіки з 1989 по 2009 роки.

Кафедра курує роботу 3 науково-дослідницьких лабораторій, Школи педагогічної підготовки магістрів, 2 науково-методичних центрів. Науково-дослідною лабораторією акмеології освіти керує доцент, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент Міжнародної академії акмеологічних наук (м. Санкт-Петербург) Н. Г. Сидорчук. Науково-методичну лабораторію "Освітньо-виховна система Полісся" очолює доцент, кандидат педагогічних наук О. С. Березюк. Професор, кандидат педагогічних наук С. С. Вітвицька опікується діяльністю Школи педагогічної підготовки магістрів. Директором науково-методичного Центру роботи з обдарованою студентською молоддю є доцент, доктор педагогічних наук О. Є. Антонова, Поліський інноваційний центр освіти та розвитку очолює кандидат педагогічних наук, доцент Ю. О. Костюшко [4: 74].

За останні п'ять років викладачами кафедри опубліковано понад 300 наукових праць, з них 11 монографій, 14 навчальних посібників, 11 наукових збірників, 9 методичних рекомендацій.

Велика увага приділяється кафедрою педагогіки роботі з педагогічно обдарованою молоддю, стимулюванню творчого пошуку студентів. Під керівництвом провідних викладачів на кафедрі працюють 10 проблемних груп і наукових гуртків, де майбутні науковці досліджують різні аспекти історії, теорії та практики навчання, а також беруть участь у студентських науково-практичних міжнародних та Всеукраїнських конференціях. За результатами наукової роботи студентів опубліковано більше 17 наукових збірників, понад 300 студентських наукових праць.

Упродовж чотирьох років (1999 – 2002 рр.) кафедра педагогіки виступала організатором II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з педагогіки, а студентки О. Дідус, О. Вознюк, В. Авдєєва, А. Білоус, М. Русаловська, О. Космінська, О. Ярош, О. Куц у різні роки ставали переможцями олімпіади з педагогіки.

Науковці кафедри педагогіки підтримують міжнародні зв'язки з Міжнародною акмеологічною академією (м. Санкт-Петербург), Інститутом сім'ї та молоді РАО (м. Москва), Вищою школою педагогіки (м. Варшава, Польща), педагогічним факультетом університету (м. Оломоуць, Чехія). Викладачі кафедри тісно співпрацюють з науковцями Інституту педагогіки, Інституту проблем виховання, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України: проведення конференцій, підвищення кваліфікації співробітників, наукова робота. Викладачі й аспіранти кафедри беруть участь у багатьох міжнародних, республіканських, міжрегіональних та обласних науково-практичних конференціях з актуальних проблем педагогічної науки й практики, які проводились у Санкт-Петербурзі, Жешуві (Польща), Києві, Сумах, Харкові, Вінниці, Чернівцях, Луганську, Полтаві, Івано-Франківську, Кіровограді, Рівному та інших.

Кафедра педагогіки постійно підтримує зв'язки з різними типами навчально-виховних закладів. Здійснюється співпраця з обласним педагогічним ліцеєм, гуманітарною гімназією № 23 м. Житомира, Житомирським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, в яких викладачі кафедри виступають, обмінюються досвідом роботи. Провідні викладачі кафедри педагогіки надають допомогу навчальним закладам міста в підготовці аспірантів та магістрантів. На кафедрі постійно надаються консультації з наукової та методичної роботи різним категоріям педагогічних працівників. З вересня 1993 року при кафедрі відкрито аспірантуру із спеціальності "Теорія та історія педагогіки", а з листопада 1999 року – із спеціальностей "Теорія і методика виховання" та "Теорія і методика професійної освіти". З грудня 2003 року активно працює докторантура.

За останні роки захищено чотири дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук (М. В. Левківський, О. А. Дубасенюк, О. Є. Антонова, В.І. Тернопільська) і більше двадцяти на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Сьогодні в аспірантурі навчається більше

80 аспірантів і здобувачів, серед яких все більше з'являється вчителів, представників керівного складу області та міських, обласних навчальних закладів.

Таким чином, на сьогоднішній день кафедра педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка являє собою потужний колектив однодумців, що належать до нової генерації наукових та педагогічних кадрів, здатних генерувати нові ідеї, повних ентузіазму і бажання зробити свій внесок у розвиток педагогічної освіти в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Іващенко О. О. Житомирський державний педагогічний інститут імені Івана Франка: Історичний нарис. – Житомир, 1979. – 270 с.
2. Житомирський державний педагогічний університет імені Івана Франка: Історичний нарис. – К.: Техніка, 2002. – 88 с.
3. Серця, віддані педагогіці (кафедри педагогіки Житомирського державного педагогічного університету – 80) : історичний нарис / За заг. ред. О.Є. Антонової. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 118 с.
4. Житомирський державний університет імені Івана Франка: ювілейне видання. – К.: "Логос Україна", 2009. – 199 с.
5. Ювілейна книга: Житомирському державному університету імені Івана Франка – 85 років: Історичний нарис. – Житомир: Косенко, 2004. – 232 с.
6. Відомі педагоги Житомирщини: Нариси про знаних діячів освітянської ниви. – Житомир: "Полісся", 2003. – 699 с.

Матеріал надійшов до редакції 18.12. 2010 р.

Антонова Е. Е. История становления и развития кафедры педагогики Житомирского государственного университета имени Ивана Франко.

В статье отражен исторический путь становления кафедры педагогики Житомирского государственного университета имени Ивана Франко от момента ее создания до 2009 года.

Автором прослеживается динамика роста научного потенциала кафедры, анализируются современные достижения, прогнозируются последующие направления научной и педагогической деятельности ее коллектива.

Antonova E. E. History of Becoming and Development of Chair of Pedagogics of Zhytomyr Ivan Franko State University.

In the article the historical way of chair of pedagogics of the Zhytomyr Ivan Franko State University becoming is reflected from the moment of its creation till 2009. The author traces the dynamics of the chair's of scientific potential growth, modern achievements are analysed, subsequent directions of scientific and pedagogical activity of its collective are forecasted.